

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 2Cdo/175/2021                  |
| Identifikačné číslo spisu: | 6413207418                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 29.05.2023                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Mária Trubanová          |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2023:6413207418.2 |

## ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Viery Petríkovej a Mgr. Renáty Gavalcovej, v spore žalobkyne E. A., narodennej D., F., zast. advokátkou JUDr. Janou Šálkovou, Žarnovica, Bystrická 101, proti žalovaným 1/ R. F., narodenému D., V., 2/ U. F., narodennej D., V., obaja zast. advokátom JUDr. Mariánom Slosjárom, Banská Bystrica, Stoličková 4, o návrhu na určenie neplatnosti právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 12C/88/2013, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. mája 2020 sp. zn. 14Co/95/2019 v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z 24. februára 2021 sp. zn. 14Co/95/2019, takto

### rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalovaní 1/ a 2/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Žiar nad Hronom (ďalej ako „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 12. novembra 2015 č. k. 12C/88/2013-138 (prvý v poradí) určil, že kúpna zmluva z 24. augusta 2012, uzavretá medzi žalobkyňou, ako predávajúcou a žalovanými 1/ a 2/, ako kupujúcimi je v celom rozsahu neplatná (prvý výrok), žalovaných 1/ a 2/ zaviazal spoločne a nerozdielne nahradiť žalobkyni trovy konania vo výške 1.225,74 eur v lehote 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia na číslo účtu právneho zástupcu žalobkyne (druhý výrok), žalovaných 1/ a 2/ zaviazal spoločne a nerozdielne zaplatiť na účet okresného súdu preddavkované trovy konania vo výške 152,95 eur, v lehote 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia (tretí výrok).

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj ako „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalovaných 1/ a 2/ rozsudkom z 29. novembra 2016 č. k. 13Co/231/2016-192 (prvý v poradí) potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovaných zaviazal uhradiť žalobkyni trovy odvolacieho konania v rozsahu 100 % účelne vynaložených nákladov.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) na dovolanie uznesením z 28. marca 2018 sp. zn. 8Cdo/98/2017 rozsudok krajského súdu z 29. novembra 2016 č. k. 13Co/231/2016-192 a rozsudok okresného súdu z 12. novembra 2015 č. k. 12C/88/2013-138 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Rozhodnutie odôvodnil tým, že postupom súdu prvej inštancie, ktorý v závere

pojednávania nevyzval účastníkov (strany sporu) v zmysle § 118 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. (ďalej len „OSP“), aby zhrnuli svoje návrhy a vyjadrili sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci, rovnako ako postupom odvolacieho súdu, keď takúto vadu prvoinštančného konania neodstránil, bolo žalovaným znemožnené, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

4. Okresný súd rozsudkom z 10. januára 2019 č. k. 12C/88/2013-289 (druhý v poradí) určil, že kúpna zmluva z 24. augusta 2012, uzavretá medzi žalobkyňou, ako predávajúcou a žalovanými 1/ a 2/, ako kupujúcimi je v celom rozsahu neplatná. Žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne nahradiť žalobkyňu trovy konania na súde prvej inštancie, trovy odvolacieho konania ako aj trovy dovolacieho konania vo výške 100 %.

4.1. Právny záujem žalobkyne bol naliehavý v tom zmysle, že žalobkyňa v danom právnom vzťahu mohla navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov. Podaný určovací návrh bol vhodným (správne zvoleným a prípustným) procesným nástrojom ochrany práva žalobkyne. Bez určenia neplatnosti kúpnej zmluvy by bolo právo žalobkyne ohrozené a bez tohto určenia by bolo jej právne postavenie neistým.

4.2. Na základe vykonaného dokazovania, a to zo znaleckého posudku č. 14/2014 zo 16. júna 2014 mal súd jednoznačne za preukázané, že kúpnu zmluvu z 24. augusta 2012 na strane žalovaného 1/ ako kupujúceho nepodpísal žalovaný 1/, ale namiesto neho kúpnu zmluvu podpísala žalovaná 2/. Podpis žalovaného 1/ na kúpnej zmluve nie je pravým podpisom žalovaného 1/, ale ide o falšovaný podpis žalovanej 2/. Nebolo možné akceptovať tvrdenie žalovaných, v zmysle ktorého bežné veci týkajúce sa spoločných vecí môže vybavovať každý z manželov. Ak sú podľa zmluvy o prevode nehnuteľnosti kupujúcimi obidvaja manželia, potom musia zmluvu tiež podpísať. Nedostatok podpisu jedného z kupujúcich manželov na listine zmluvy o prevode nehnuteľnosti [porovnaj § 46 ods. 2 Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“)] nie je zhodený tým, že vec nadobudnutá čo aj len jedným z manželov za trvania manželstva zo spoločných finančných prostriedkov je predmetom bezpodielového spoluvlastníctva manželov (NS ČR z 15. júna 1973 sp. zn. Cz 29/1973, R 39/1974). Nakoľko sa na prevod nehnuteľností vyžaduje písomná forma, požiadavka písomnej formy tohto právneho úkonu potom zahŕňa aj podpis všetkých účastníkov právneho úkonu. Kúpna zmluva z 24. augusta 2012 nebola podpísaná žalovaným 1/, tento svojím podpisom neprejavil súhlas s týmto právnym úkonom, a preto kúpnu zmluvu z 24. augusta 2012 nemožno považovať za platne uzavretú, nakoľko nebola dodržaná zákonom stanovená písomná forma, vyžadovaná pre právne úkony týkajúce sa nehnuteľností. Vzhľadom na to, že súd dospel k názoru, že kúpna zmluva z 24. augusta 2012 je absolútne neplatný právny úkon a žiadne ďalšie dokazovanie týkajúce sa okolností uzatvárania predmetnej kúpnej zmluvy nemôžu viesť k zvráteniu záveru súdu o absolútnej neplatnosti tohto právneho úkonu. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

5. Krajský súd na odvolanie žalovaných 1/ a 2/ rozsudkom z 27. mája 2020 č. k. 14Co/95/2019-372 v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z 24. februára 2021 č. k. 14Co/95/2019-472 rozsudok súdu prvej inštancie z 10. januára 2019 č. k. 12C/88/2013-289 (druhý v poradí) zmenil tak, že žalobu zamietol (prvý výrok), žalobkyňu zaviazal zaplatiť žalovaným 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne náhradu trov konania prvoinštančného, odvolacieho, dovolacieho v rozsahu 100 % do troch dní od právoplatnosti uznesenia, ktorým súd prvej inštancie rozhodne o ich výške (druhý výrok).

5.1. Dôvodil, že podľa predchádzajúcej právnej úpravy naliehavý právny záujem bol spravidla daný všade tam, kde rozhodnutie súdu bolo podkladom pre zápis do katastra nehnuteľností. Ak by aj súd vyhovel žalobe, vzhľadom na to, že žalovaní už nie sú zapísaní v KN ako vlastníci nehnuteľnosti (na ich strany ani nedošlo k nástupníctvu) nemohlo by dôjsť k zmene zápisu v katastri nehnuteľností. Samotná žalobkyňa pred rozhodnutím previedla nehnuteľnosť na tretiu osobu, ktorá nie je účastníkom konania. Rovnako uvedená možnosť podania žaloby o určenie právnej skutočnosti je nanovo upravená v § 137 písm. d) CSP, za podmienky, že to vyplýva z osobitného predpisu. Súd prvej inštancie správne uviedol, že podľa § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z. platí, že ak súd rozhodol o neplatnosti právneho úkonu správa katastra vyznačí stav pred týmto právnym úkonom; to platí aj vtedy, ak právo k nehnuteľnosti bolo dotknuté ďalšou právnou zmenou a ak je rozhodnutie súdu záväzné pre osoby, ktorých sa táto právna zmena týka. V danom prípade ustanovenie § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z. možno

považovať za taký osobitný predpis, ktorý je procesným predpokladom pre prípustnosť žaloby o určenie právnej skutočnosti, t. j. aj určenie neplatnosti právneho úkonu. Avšak vzhľadom na zistený skutkový stav, ak by aj súd rozhodol o neplatnosti kúpnej zmluvy, nemohlo by dôjsť k spätnému zápisu žalobkyne na list vlastníctva ako vlastníčky spornej nehnuteľnosti vo vzťahu k žalovaným, pretože žalovaní už nie sú v KN vedení ako vlastníci spornej nehnuteľnosti. Právo k nehnuteľnosti bolo dotknuté ďalšou právnou zmenou a rozhodnutie súdu nie záväzné pre osobu, ktorej sa táto právna zmena týka. Samotná žalobkyňa ani nenamietala vlastnícke právo súčasne evidovaného vlastníka v KN. Vyhovením žalobe by nedošlo k ochrane práv žalobkyne vo vzťahu k predmetnej nehnuteľnosti, keďže už k spornej nehnuteľnosti nemá subjektívne práva.

5.2. Vzhľadom na uvedené súd prvej inštancie nesprávne vec právne posúdil, keď neprihliadol na aktuálne rozhodujúce skutkové okolnosti, t. j. na zmenu skutkových okolností, oproti tým, ktoré boli dané na začiatku konania, ako aj v čase predchádzajúcich rozhodnutí a na to, že potreba kvalifikovaného právneho záujmu na určovacej žalobe ako podmienky pre vyhovieť žalobe na určenie, musí byť daná nielen ku dňu podania žaloby, ale počas celého konania, a teda aj v čase rozhodovania súdu, keď naliehavosť právneho záujmu vyplýva z aktuálnej právnej neistoty žalobcu. Ak teda v čase pôvodného rozhodnutia existoval naliehavý právny záujem žalobkyne na určení neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ale v čase rozhodovania už neexistuje, nie je možné žalobe vyhovieť. V KN je ako vlastník vedený syn žalobkyne, na ktorého žalobkyňa svojimi vlastnými právnymi úkonmi previedla vlastnícke právo k predmetnej nehnuteľnosti. Naliehavý právny záujem žalobkyne na podanej žalobe, ktorý bol daný v čase podania žaloby, preto odpadol. Bolo na žalobkyni disponovanie žalobou po zmene skutkových okolností. O trovách konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP, v spojení s § 255 ods. 1 CSP a § 262 ods. 2 CSP.

6. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej len „dovolateľka“) prostredníctvom advokátky JUDr. Jany Šálkovej dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP, ktoré bolo súdu prvej inštancie doručené elektronicky dňa 06. septembra 2020. Právna zástupkyňa dovolateľky poznamenala, že rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. mája 2020 č. k. 14Co/95/2019-372 bol doručený dňa 06. júla 2020 poštovou zásielkou advokátke JUDr. Lenke Balážiovej, hoci menovaná advokátka mala od 01. mája 2020 pozastavenú činnosť, pričom za jej zástupcu bola ustanovená advokátka JUDr. Jana Šáľková, so sídlom v Žarnovici, ktorej rozhodnutie doručené nebolo, preto podľa nej nebolo možné považovať rozhodnutie za doručené a právoplatné, avšak pre prípad, že by súd bol iného právneho názoru, z opatrnosti, v záujme zachovania lehoty, podala dovolanie. V podaní doručenom súdu prvej inštancie dňa 08. apríla 2021 právna zástupkyňa dovolateľky (JUDr. Jana Šáľková) uviedla, že rozsudok odvolacieho súdu jej bol doručený dňa 17. marca 2021 poštovou zásielkou, preto v záujme právnej istoty v zákonnej lehote od správneho doručenia rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie, ktoré je obsahovo takmer totožné s dovolaním doručeným súdu prvej inštancie dňa 06. septembra 2020, v ktorom však uplatnila dovolací dôvod vyplývajúci výlučne z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

6.1. Dovolateľka poukázala na ods. 27. odôvodnenia rozsudku, v ktorom odvolací súd uviedol, že účinky určovacieho rozsudku sú relatívne a jeho záväznosť (okrem zákonom určených výnimiek) je subjektívna a zdôraznil, že určovacou žalobou sa odstraňuje spor medzi sporovými stranami, t. j. žalobcom a žalovaným. Neupravuje sa ním právo inej osoby, ktorá nie je stranou sporu. Nie je prípustné určovať práva v minulosti, ak tieto už zanikli. Platí, že rozsudok určuje (ne)existenciu práva ku dňu jeho vyhlásenia (§ 217). Všeobecným predpokladom, aby súd žalobe (akéhokoľvek druhu) vyhovel, je právny záujem žalobcu, teda záujem na tom, aby bol vyhovujúci rozsudok pre neho po právnej stránke významný, čiže užitočný (aby mal zmysel).

6.2. Dovolateľka tiež poukázala na ods. 31. odôvodnenia rozsudku, obsahom ktorého je konštatovanie odvolacieho súdu, že žalobkyňa svojím právnym úkonom previedla spornú nehnuteľnosť na blízku osobu, napriek tomuto konaniu neurobila žiadny dispozičný úkon v súvislosti s podanou žalobou. Ak žalovaní už nie sú v KN evidovaní ako vlastníci spornej nehnuteľnosti a ani samotná žalobkyňa netvrdí svoje vlastnícke právo k tejto nehnuteľnosti, stratila naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Jej neistota sa požadovanou žalobou a rozhodnutím nevyrieši (pominul preventívny charakter žaloby, nedôjde k ochrane jej práva, keďže už neexistujú práva žalobkyne, ktoré by žalovaní mohli porušovať vo vzťahu k žalobkyni v súvislosti s predmetom konania. Naliehavosť záujmu sa prejavuje v tom, že určovací rozsudok bude pre žalobcu podstatným spôsobom užitočný, po právnej stránke významný (aby mal zmysel). Vzhľadom na konkrétne skutkové okolnosti danou určovacou žalobou sa nevytvorí

pevný právny základ pre vzťahy účastníkov konania a nepredídá sa ďalším právnym sporom (výrok rozhodnutia nebráni, aby sa žalovaní nedomáhali napr. určenia vlastníckeho práva voči novému nadobúdateľovi). Odvolací súd zdôrazňuje, že zmyslom žaloby je odstránenie sporu medzi sporovými stranami, t. j. žalobcom a žalovaným a to priamo rozhodnutím. Neupravuje sa tým právo tretej osoby, ktorá nie je stranou sporu.

6.3. Dovolateľka upriamila pozornosť aj na ods. 32. odôvodnenia rozsudku, v ktorom odvolací súd uviedol, že podľa predchádzajúcej právnej úpravy naliehavý právny záujem bol spravidla daný všade tam, kde rozhodnutie súdu bolo podkladom pre zápis do katastra nehnuteľností. Ak by aj súd vyhovel žalobe, vzhľadom na to, že žalovaní už nie sú zapísaní v KN ako vlastníci nehnuteľnosti (na ich strany ani nedošlo k právnomu nástupníctvu) nemohlo by dôjsť k zmene zápisu v katastri nehnuteľností.... Vyhovením žalobe by nedošlo k ochrane práv žalobkyne vo vzťahu k predmetnej nehnuteľnosti, keďže už k spornej nehnuteľnosti nemá subjektívne práva.

6.4. Podľa dovolateľky odvolací súd sa pri svojom rozhodovaní odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu o právnej otázke naliehavého právneho záujmu s poukazom na R 17/1972, rozhodnutie najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 40/1996 a rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/105/2013 z 24. júna 2015, sp. zn. 1Obo/23/2008, sp. zn. 4Cdo/136/2009 z 20. októbra 2010, sp. zn. 3Cdo/197/2016 zo 16. novembra 2017.

6.5. Dovolateľka zopakovala argumenty uvedené už vo vyjadrení k odvolaniu žalovaných z 18. marca 2019, zdôraznila konkrétne skutkové okolnosti veci preukazujúce existenciu jej naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti dotknutej zmluvy. Dôvodila, že práve na základe rozhodnutia o neplatnosti predmetnej kúpnej zmluvy bude môcť trvať na riadnom pokračovaní v začatom stavebnom konaní, lebo bude mať čím preukázať, že žalovaní predloženou kúpnu zmluvou vlastnícke právo nemohli nadobudnúť.

6.6. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

7. Žalovaní 1/ a 2/ v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobkyne uviedli, že s dovolaním sa nestotožňujú. Nakoľko nie je daný dovolací dôvod, navrhli dovolanie odmietnuť a priznať im nárok na náhradu trov dovolacieho konania vo výške 100 %.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom podľa § 429 ods. 1 CSP, skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

9. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky).

10. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

11. V danom prípade dovolateľka výslovne vyvodzovala prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP a po preskúmaní obsahu dovolania dovolacím súdom tento konštatuje, že z obsahu podaného dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) možno vyvodiť prípustnosť aj podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Dovolací súd poznamenáva, že predmetom dovolacieho prieskumu bolo dovolanie žalobkyne doručené súdu prvej inštancie dňa 08. apríla 2021 vzhľadom na obsah spisu a z neho vyplývajúce pozastavenie činnosti pôvodnej advokátky žalobkyne (JUDr. Lenka Balážiová) dňom 01. mája 2020 a relevantné doručenie rozsudku odvolacieho súdu z 27. mája 2020 v spojení s jeho opravným uznesením z 24. februára 2021 advokátke žalobkyne (JUDr. Jana Šáľková) dňa 17. marca 2021.

12. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej

v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

13. Prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces) možno vyvodiť z argumentácie dovolateľky najmä o nedostatočnom odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu s poukazom na konkrétne body jeho odôvodnenia a konkrétne skutkové okolnosti, ktoré podľa nej naopak preukazujú existenciu jej naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti dotknutej zmluvy.

14. V súvislosti s vyššie uvedenou námietkou odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol: V konaní bolo nesporné, že žalobkyňa sa domáhala určenia neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorou previedla svoje vlastnícke právo pôvodne na žalovaných. V čase podania žaloby na súd, ako aj v čase predchádzajúcich rozhodnutí, boli žalovaní zapísaní v KN ako vlastníci predmetnej nehnuteľnosti. Súd predchádzajúcim rozhodnutím právoplatne rozhodol tak, že určil neplatnosť zmluvy o prevode nehnuteľnosti, na základe čoho bolo žalobkyni zapísané vlastnícke právo k predmetnej nehnuteľnosti. Žalobkyňa predmetnú nehnuteľnosť previedla na tretiu osobu. Následne rozhodnutím odvolacieho súdu boli rozhodnutia nižších súdov zrušené a vec im bola vrátená na ďalšie konanie. Medzi účastníkmi je nesporné, že žalobkyňa v čase rozhodovania súdu prvej inštancie a ani v súčasnej dobe už nie je vlastníčkou nehnuteľností, v súvislosti s ktorými sa domáhala určenia neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľnosti a žalovaní už nie sú zapísaní v KN ako vlastníci. Žalobkyňa previedla svoje vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti na tretiu osobu (syna). Súd v súlade so súčasným ako aj predchádzajúcim procesným predpisom môže/mohol danej žalobe vyhovieť, ak by podmienky pre určovaciu žalobu boli splnené nielen ku dňu podania žaloby, ale počas celého konania, a teda aj v čase rozhodovania súdu. Ak v priebehu konania tieto podmienky pominú, nie je splnená podmienka procesného práva rozhodovania o určovacej žalobe. Žalobkyňa svojím právnym úkonom previedla spornú nehnuteľnosť na blízku osobu, napriek tomuto konaniu neurobila žiadny dispozičný úkon v súvislosti s podanou žalobou. Ak žalovaní už nie sú v KN evidovaní ako vlastníci spornej nehnuteľnosti a ani samotná žalobkyňa netvrdí svoje vlastnícke právo k tejto nehnuteľnosti (žalobkyňa previedla nehnuteľnosť na inú osobu, ktorej vlastníctvo žalobkyňa ani nespochybňuje) stratila naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Jej neistota sa požadovanou žalobou a rozhodnutím nevyrieši (pominul preventívny charakter žaloby), nedôjde k ochrane jej práva, keďže už neexistujú práva žalobkyne, ktoré by žalovaní mohli porušovať vo vzťahu k žalobkyni v súvislosti s predmetom konania. Naliehavosť záujmu sa prejavuje v tom, že určovací rozsudok bude pre žalobcu podstatným spôsobom užitočný, po právnej stránke významný (aby mal zmysel). Vzhľadom na konkrétne skutkové okolnosti danou určovacou žalobou sa nevytvorí pevný právny základ pre vzťahy účastníkov konania a nepredíde sa prípadným ďalším sporom (výrok rozhodnutia nezabráni, aby sa žalovaní nedomáhali, napr. určenia vlastníctva voči novému nadobúdateľovi). Odvolací súd zdôrazňuje, že zmyslom žaloby je odstránenie sporu medzi sporovými stranami, t. j. žalobcom a žalovaným, a to priamo rozhodnutím. Neupravuje sa s ním právo inej osoby, ktorá nie je stranou sporu. Súd prvej inštancie nesprávne vec právne posúdil, keď neprihliadol na aktuálne rozhodujúce skutkové okolnosti, t. j. na zmenu skutkových okolností, oproti tým, ktoré boli dané na začiatku konania, ako aj v čase predchádzajúcich rozhodnutí a na to, že potreba kvalifikovaného právneho záujmu na určovacej žalobe ako podmienky pre vyhovieť žalobe na určenie, musí byť daná nielen ku dňu podania žaloby, ale počas celého konania, a teda aj v čase rozhodovania súdu, keď naliehavosť právneho záujmu vyplýva z aktuálnej právnej neistoty žalobcu. Ak teda v čase pôvodného rozhodnutia existoval naliehavý právny záujem žalobkyne na určení neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ale v čase rozhodovania už neexistuje, nie je možné žalobe vyhovieť. V KN je ako vlastník vedený syn žalobkyne, na ktorého žalobkyňa svojimi vlastnými právnymi úkonmi previedla vlastnícke právo k predmetnej nehnuteľnosti. Naliehavý právny záujem žalobkyne na podanej žalobe, ktorý bol daný v čase podania žaloby preto odpadol. Bolo na žalobkyni disponovanie žalobou, po zmene skutkových okolností (body 29. až 31. a 33. rozsudku odvolacieho súdu).

15. Preskúmaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu v tejto časti dovolací súd konštatuje, že odôvodnenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu spĺňa podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonné kritériá v zmysle ustanovenia § 393 CSP. V reakcii na dovolacie argumenty dovolateľky dovolací súd uvádza, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv dovolateľky, ale len to, že ho neodôvodnil

objektívne uspokojivým spôsobom, pričom to rozhodne nie je tento prípad. Z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP. Dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné, alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05). Ako vyplýva aj z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (napr. I. ÚS 188/06). Pre úplnosť dovolací súd tiež poznamenáva, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia z hľadiska namietanej zmatečnosti vady v zmysle § 420 písm. f) CSP správnosť právnych záverov, ku ktorým odvolací súd dospel, nie je relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie veci túto vadu zmatečnosti nezakladá (R 24/2017); tento právny záver považuje za ústavnoprávne akceptovateľný i ústavný súd (I. ÚS 61/2019).

16. Dovolateľka uplatnila aj dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

16.1. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine, ako aj o otázku procesnoprávnu, ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení. Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia.

16.2. Riešenie skutkovej otázky (quaestio facti) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (quaestio iuris) prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, jej aplikácii na podklade skutkových zistení (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/218/2017, 3Cdo/150/2017, 4Cdo/7/2018, 4Cdo/32/2018, 7Cdo/99/2018).

17. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

18. Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, rozhodovacia prax odvolacieho súdu sa ustálila na tom, že je procesnou povinnosťou dovolateľa v dovolaní výslovne uviesť právne posúdenie odvolacieho súdu, ktoré považuje za nesprávne, konkretizovať, ako podľa jeho názoru mal odvolací súd konkrétnu právnu otázku správne vyriešiť, a zároveň musí špecifikovať ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu, od ktorej sa mal podľa jeho názoru odvolací súd pri svojom rozhodovaní odkloniť (R 83/2018).

18.1. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. V prípade absencie náležitého vymedzenia právnej otázky najvyšší súd nemôže pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili/neriešili prvoinštančný a odvolací súd.

18.2. Pre právnu otázku v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Aby mala dovolateľom nastolená otázka relevantný význam v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, musí byť riešená odvolacím súdom a odvolací súd na jej riešení musel založiť svoje rozhodnutie.

19. Samo tvrdenie, že odvolací súd sa riešením určitej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ešte nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP; relevantným je až zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k dovolateľom tvrdenému odklonu skutočne došlo. Dovolací súd preto pristúpil k posúdeniu prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a opodstatnenosti argumentácie dovolateľa o odklone odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

20. Dovolateľka namietala záver odvolacieho súdu o neexistencii jej naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti kúpnej zmluvy z 24. augusta 2012 a z toho vyplývajúcu právnu otázku súvisiacu s posúdením ne/existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti uvádzanej kúpnej zmluvy s poukazom na odklon od ustálenej súdnej praxe vyjadrenej v R 17/1972, rozhodnutí najvyššieho súdu publikovaného v časopise Zo súdnej praxe pod č. 40/1996, rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/105/2013, 1Obo/23/2008, 4Cdo/136/2009, 3Cdo/197/2016.

20.1. Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR z 24. februára 1971 2 Cz 8/71 bol publikovaný ako judikát R 17/1972 v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk, ktorého právna veta znie: Naliehavý právny záujem na určenie je daný najmä tam, kde by bez tohto určenia bolo ohrozené právo žalobcu, alebo kde by sa bez tohto určenia jeho právne postavenie stalo neistým. Žaloba domáhajúca sa určenia podľa § 80 písm. c) OSP nemôže byť spravidla opodstatnená tam, kde je možné žalovať na splnenie povinnosti podľa § 80 písm. b) OSP. V tomto rozsudku najvyšší súd v konaní o určenie žalobkyne ako dedičky zomrelého M. S. a zaviazanie žalovaného k povinnosti zaplatiť žalobkyni polovicu z hodnoty dedičstva dospel k záveru, že súd prvej inštancie mal predovšetkým objasniť (§ 5, § 42 ods. 3 a § 43 OSP), čo mienila žalobkyňa svojím návrhom, t. j. či okrem návrhu na splnenie povinnosti uplatnila aj návrh na určenie, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je. Pochybil preto súd prvej inštancie v tom, že si neobjasnil, či sa žalobkyňa domáhala určenia podľa § 80 písm. c) OSP. Pokiaľ rozhodol, že žalobkyňa má nárok na polovicu hodnoty dedičstva, potom jednak nie je isté, či nerozhodol o niečom, čo nebolo predmetom konania, a jednak s a nezaoberal otázkou existencie naliehavého právneho záujmu žalobkyne na tomto určení. (...) Predmetným zrušujúcim rozhodnutím ale nebol vyslovený záväzný právny názor, pretože v ňom došlo k zrušeniu preskúmaného rozhodnutia pre nedostatočne zistený skutkový stav veci rozhodný pre jej právne posúdenie, a preto nemohlo dôjsť k odklonu.

20.2. V rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/105/2013 najvyšší súd riešil v konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti - stavbe olejového hospodárstva, resp. jej zvyškov, a j otázku naliehavého právneho záujmu žalobcu na takomto určení, pričom žalobca bol vlastníkom pozemku pod stavbou. Najvyšší súd sa nestotožnil s názorom odvolacieho súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu v predmetnom konaní, pretože mal za to, že rozhodnutie o takejto žalobe umožní správny orgán pokračovať v konaní. Správny orgán na úseku stavebného konania práve pre spornosť vlastníckeho práva k stavbe nepokračoval v konaní o odstránenie zvyškov stavby na pozemku žalobcu, ktoré konanie prerušil do právoplatného rozhodnutia súdu o vlastníckych vzťahoch k dotknutej stavbe. V tejto veci išlo o vyriešenie spornosti vlastníckeho práva k spornej stavbe medzi žalobcom a žalovaným, keď žalobca bol vlastníkom stavby, čo je skutkovo i právne odlišná situácia ako je posudzovaný prípad, preto nemohlo dôjsť k odklonu.

20.3. V rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/136/2009 najvyšší súd riešil v konaní o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a o nahradenie prejavu vôle aj otázku naliehavého právneho záujmu žalobcu na takomto určení, keď sa nestotožnil s právnym názorom odvolacieho súdu, že žalobcovia nemajú naliehavý právny záujem na takomto určení. Konštatoval, že záver súdu o (ne)existencii naliehavého právneho záujmu žalobcov predpokladá posúdenie, či podaný určovací návrh je vhodným (správne zvoleným a prípustným) procesným nástrojom ochrany jeho práva alebo návrhom, ktorý spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať ešte iné konanie. Žalovaný 1/ je síce v katastri nehnuteľností opätovne vedený ako vlastník spoluvlastníckych podielov na predmetných nehnuteľnostiach, k čomu však došlo na základe právnych úkonov, platnosť ktorých je sporná (žalovaný 2/ odstúpil od kúpnej zmluvy, neplatnosti ktorej sa žalobcovia 1/ až 6/ už dovolali). (...) Podľa dovolacieho súdu žalobcovia 1/ až 6/ ako spoluvlastníci nehnuteľností majú naliehavý právny záujem na odstránení stavu právnej neistoty v tom, aby bol naisto určený právny stav po tom, ako sa účinne dovolali relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy. Aj v tejto veci ide o skutkovo i právne odlišnú situáciu ako je posudzovaný prípad, preto nemohlo dôjsť k odklonu.

20.4. V rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/197/2016 najvyšší súd v konaní o určenie neplatnosti právneho úkonu

poukázal na otázku naliehavého právneho záujmu ako podmienky procesnej prípustnosti žaloby v zmysle § 80 písm. c) OSP, pričom konštatoval, že bez dostatočného (náležite konkretizovaného) skutkového zistenia o tom, že v čase rozhodovania odvolacieho súdu prebiehalo neskončené exekučné konanie, vo vzťahu ku ktorému by žalobkyňou požadované určenie neplatnosti darovacej zmluvy malo právny význam z hľadiska odstránenia spornosti niektorej okolnosti vzťahu žalobkyne so žalovaným 1/, alebo privodilo pre ňu stav právnej istoty, nemožno rozhodnutie odvolacieho súdu považovať za podložené náležitým zistením rozhodujúceho skutkového stavu. Preto ani predmetným zrušujúcim rozhodnutím nebol vyslovený záväzný právny názor, pretože v ňom došlo k zrušeniu preskúmaného rozhodnutia pre nenáležité zistený skutkový stav veci, a preto nemohlo dôjsť k odklonu.

20.5. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1Obo/23/2008 je rozhodnutím odvolacieho súdu, ktoré nepatrí do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a tak nemôže dôjsť k odklonu.

21. Napokon dovolací súd môže len konštatovať, že z vyššie uvedených rozhodnutí vyplýva, že podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby v zmysle § 80 písm. c) OSP (účinného v čase podania žaloby) je existencia právneho záujmu, ktorý musí byť naliehavý. Naliehavý právny záujem však nie je daný, ak súd zistí, že sa podanou žalobou nemôže dosiahnuť odstránenie spornosti práva, ale na dané odstránenie bude musieť nasledovať ďalšie súdne konanie. Odvolací súd v zmysle uvedeného v preskúmanej veci aj postupoval a primárne zisťoval, či je vo veci daný naliehavý právny záujem žalobkyne na určení neplatnosti kúpnej zmluvy z 24. augusta 2012.

21.1. V prejednávanej veci došlo k podstatnej zmene skutkových okolností okamihom nadobudnutia vlastníckeho práva k dotknutej nehnuteľnosti synom žalobkyne dňa 03. februára 2017 (U.), teda v čase, kedy najvyšší súd rozhodoval o dovolaní podanom proti prvému v poradí rozsudku odvolacieho súdu (z 29. novembra 2016), potvrdzujúceho prvom v poradí rozsudok okresného súdu (z 12. novembra 2015), ktorým bola kúpna zmluva z 24. augusta 2012 určená za neplatnú. Najvyšší súd prvé v poradí rozsudky súdov nižšej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Z uvedeného vyplýva, že v čase vydania v poradí druhého rozsudku súdu prvej inštancie (dňa 10. januára 2019) žalobkyňa nebola vlastníčkou dotknutej nehnuteľnosti, pretože vlastníctvo k nej previedla a nadobudla ho tretia osoba (03. februára 2017). Z uvedeného je zjavné, že vyhovením žalobe by nemohlo dôjsť k odstráneniu neistoty, teda spornosti medzi stranami sporu, keďže v čase druhého v poradí rozhodovania súdov nižšej inštancie ani jedna zo sporových strán nemala vlastnícke právo k nehnuteľnosti dotknutej predmetnou kúpnu zmluvou a existenciu inej neistoty medzi stranami sporu, vyplývajúcej z dotknutej kúpnej zmluvy, žalobkyňa v konaní žiadnym spôsobom nepreukázala, a teda nepreukázala svoj naliehavý právny záujem na určení kúpnej zmluvy za neplatnú.

22. V súvislosti s tvrdením dovolateľky o existencii jej naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti dotknutej zmluvy, pretože na základe vyhovujúceho rozhodnutia o neplatnosti predmetnej kúpnej zmluvy bude môcť trvať na pokračovaní stavebného konania týkajúceho sa dotknutej nehnuteľnosti a jej poukazom na časť uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/136/2009 týkajúcej sa prípadov, keď výrok o neplatnosti je potrebný v konaní pred iným orgánom právnej ochrany alebo pred orgánom, ktorému bola zverená časť právomoci inak patriacej súdom (napr. v konaní pred správou katastra nehnuteľností), dovolací súd konštatuje, že v dovolaní dovolateľka nekonkretizovala, ako by mohlo byť potrebné určenie neplatnosti zmluvy medzi ňou a žalovanými pre stavebné konanie týkajúce sa nehnuteľnosti, ktorej nie je vlastníkom ani jedna zo sporových, resp. zmluvných strán, preto ani v danej časti aj vo väzbe na uvedené v bode 20.3. tohto rozhodnutia nemožno konštatovať odklon odvolacieho súdu od ustálenej súdnej praxe dovolacieho súdu.

23. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu sa odvolací súd právnymi závermi, na ktorých založil rozhodnutie napadnuté dovolaním žalobkyňou, neodklonil v nastolenej otázke od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyššie uvádzanej. Skutočnosť, že strana sporu sa s posúdením naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti kúpnej zmluvy z 24. augusta 2012 odvolacím súdom nestotožňuje, sama osebe nemôže byť spôsobilá založiť prípustnosť jej dovolania. Vzhľadom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania žalobkyne z § 421 ods. 1 písm. a) CSP nevyplýva. Najvyšší súd preto procesne neprípustné dovolanie v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

24. Dovolací súd konštatuje, že dovolanie žalobkyne ako celok zamietol (§ 448 CSP), pretože v časti namietajúcej vadu podľa § 420 písm. f) CSP je síce prípustné, ale nie je dôvodné a v časti namietajúcej nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je neprípustné.



25. Žalovaní 1/ a 2/ boli v dovolacom konaní úspešní, preto im dovolací súd na základe ustanovenia § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalobkyni v plnom rozsahu.
26. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

**Poučenie:**

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.